

Önkormányzatok és helyi fejlesztés

Mezei Cecília
tudományos munkatárs
MTA KRTK RKI DTO

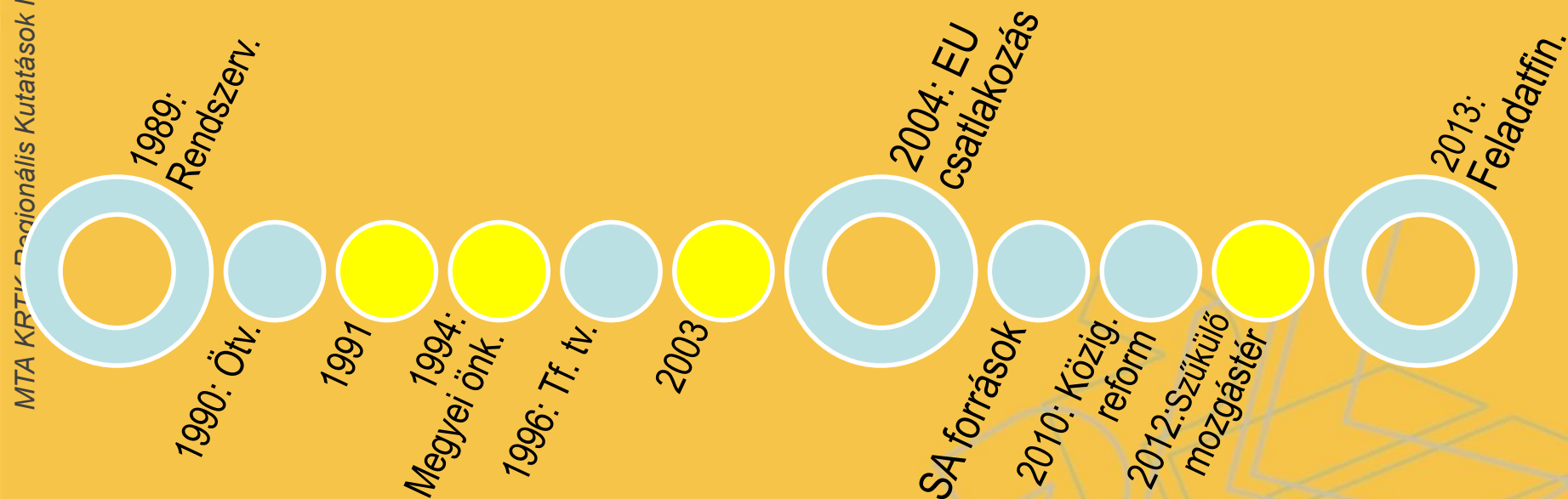
Helyi fejlesztés, MRTT XII. Vándorgyűlése
Veszprém, 2014. november 27–28.

- A top down tervezés elutasítása
- Helyi önkormányzatok: a helyi közügyek intézése
- 1990. Ötv., 1992. Áht.
- Közszolgáltatások köre és minősége: túlméretezett
- 1994-ig hiányzó területi szint
- Önkéntes integrációs sémák? - Önállóság
- A településfejlesztés forrás nélkül maradt
- Komoly fejlesztési feladatok, felülről várt források

Önkormányzati mozgástér

Forrás: Lados, 2008; Kovács–Mezei, 2013.

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Ad hoc fejl.,
Infrastruktúra fejl.
Laza hitelszabályok

Maradékkelvű helyi f.,
Többcsatornás fejl.
Decentralizált f.

Tám.függés
Abszorpciós
kép. való
elszakadás

Közig. reform
Centralizáció
Korlátozott helyi fejl.
Szűkülő pénzügyi k.

- Elméleti, módszertani kérdések (Hrubi L., Faragó L., Lengyel I., Bajmócy Z., G. Fekete É. ...)
- Megfelelő (fejlesztésekhez illeszkedő) lépték
 - Felhatalmazás (Péteri G., Horváth M. T.)
 - Mozgástér
- Helyi erőforrások minősége, mennyisége, összetétele, mobilitási képessége – ezekhez illeszkedő eszközök és intézmények (homogén rendszer)
- Helyi fejlesztési környezet, fejlesztési képesség (Blakely et al. 2010) (abszorpciós képesség, innovációs képesség, helyi társadalom jellemzői, intézményi háttér stb.)

Empirikus kutatások

Részminta	Lakosságszám fő	1991-es felmérés			1994-es felmérés		
		települések száma, 1991. január 1.	települések a mintában	rész minta a települések százalékában	települések száma, 1993. január 1.	települések a mintában	rész minta a települések százalékában
Kisfalvak	< 1 999	2313	116	5,0 (1/20)	2351	203	8,6 (1/12)
Nagyfalvak	2 000 – 9 999	616	41	6,7 (1/15)	619	91	14,7 (1/7)
Kisváros	10 000 – 49 999	120	30	25,0 (1/4)	117	59	50,4 (1/2)
Nagyvárosok	50 000 <	42*	21	50,0 (1/2)	42*	30	71,4
(Összesen)		3091	208		3108	383**	

Megjegyzés: *Budapestet 22 kerületként számításba véve; **Mintacsökkenés: 17.

Forrás: Horváth–Péteri, 1993. pp. 206–207. és Horváth–Kiss, 1996. p. 10.

Részminta	Lakosságszám fő	2003-as felmérés			2012-es felmérés		
		települések száma, 2002. január 1.	települések a mintában	rész minta a települések százalékában	települések száma, 2012. január 1.	települések a mintában	rész minta a települések százalékában
Kisközség	< 1 999	2355	195	8,2	2404	306	12,7
Nagyközség	2 000 – 9 999	638	65	10,2	605	137	22,6
Kisváros	10 000 – 49 999	121	16	13,2	131	38	29,0
Nagyváros	50 000 <	20*	11	55,0	37	12	32,4
Összesen:		3134*	287	9,2	3177**	493	15,5***

Megjegyzés: *Budapestet kihagyva a vizsgálatból. ** Budapest négy kerülettel szerepel a mintában, méretkategória szerint besorolva. *** A négy budapesti kerület miatt az arányt (3154+23 fővárosi kerület)/493 képlettel kalkuláltuk.

A települési különbségek indokai a polgármesterek véleménye szerint, ötfokozatú skálán mért átlagérték, 1991

Tényezők	Rangsor	Átlagpontszám
Örökölt infrastruktúra	1.	3,66
Természeti adottságok, földrajzi elhelyezkedés	2.	3,55
Az előző tanácsí vezetés minősége	3.	3,49
Az apparátus szaktudása, rátermettsége	4.	3,48
Korábbi közigazgatási helyzet	5.	3,34
A helyben lévő termelő kapacitás	6.	3,30
Véletlen elosztási különbségek	7.	2,94
Történelmi, kulturális, vallási hagyományok	8.	2,63

Forrás: Horváth–Péteri, 1993. p. 158. alapján saját szerkesztés.

A helyi célok, fejlesztési irányok megfogalmazását befolyásoló tényezők fontossági sorrendje és változása 2003-hoz képest, 2012

Megnevezés	Kisközség	Nagyközség	Kisváros	Nagyváros	Összesen
Közlekedés-földrajzi helyzet (–)	2.	3.	1.	1.	1.
Kormányzati támogatáspolitikai (–)	1.	1.	5.	6.	2.
Helyi erőforrások (–)	3.	2.	2.	3.	3.
Regionális gazdasági fejlettség (↑)	4.	5.	4.	4.	4.
Települési gazdasági szerkezet (↓)	5.	4.	3.	2.	5.
KKV-i versenyképesség (↑)	6.	6.	6.	7.	6.
Településméret (↓)	7.	7.	7.	5.	7.

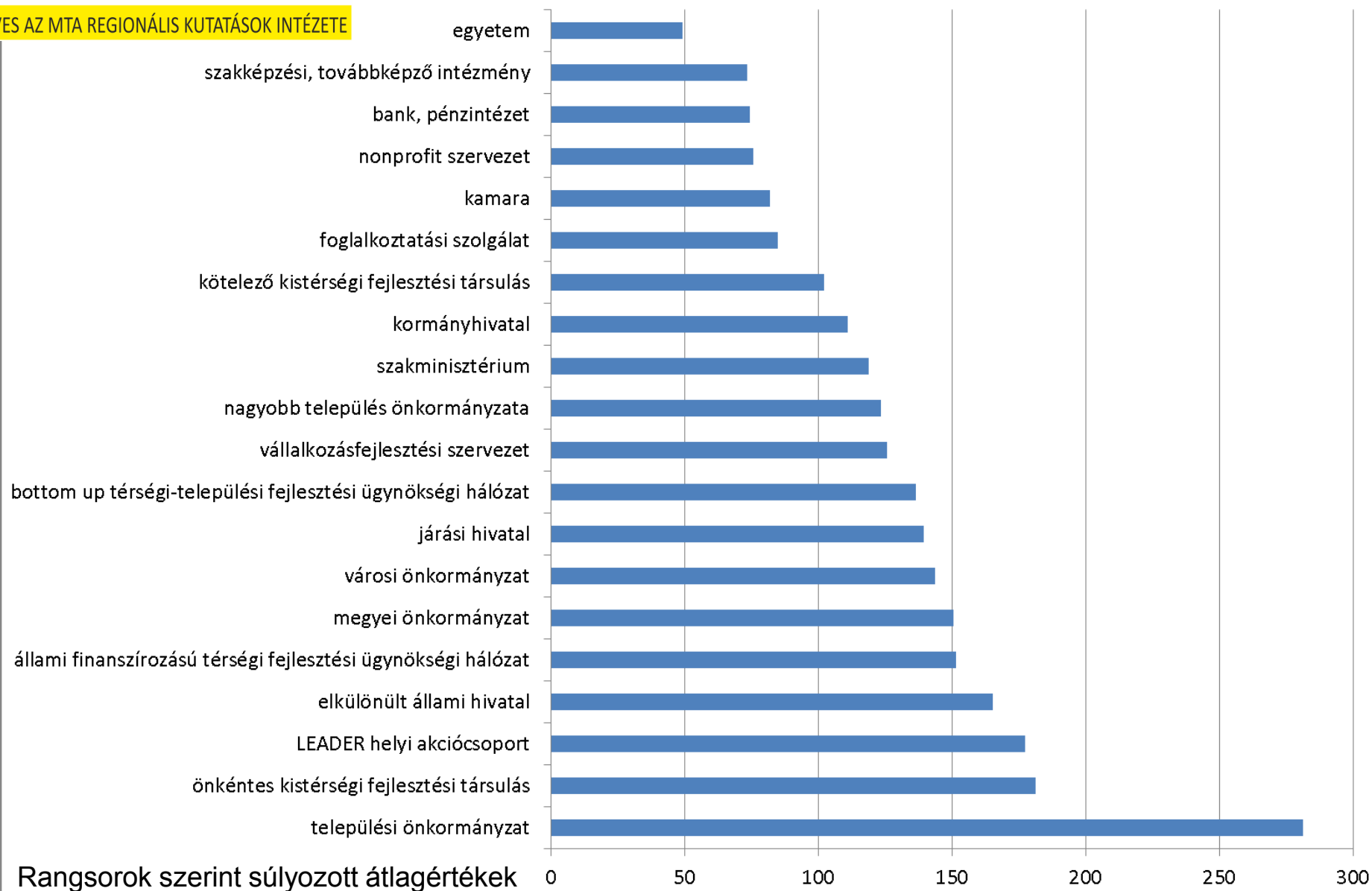
Az önkormányzati feladatok sorrendje, 1991

	Polgármesteri rangsor	Polgármesteri átlagérték	Lakossági rangsor	Lakossági átlagérték
Munkaalkalmak teremtése	1.	4,29	2.	4,45
Közbiztonság	2.	4,23	1.	4,49
Telefonszolgáltatás	3.	4,13	12.	4,00
Helyi gazdaság fejlesztése	4.	4,09	4.	4,31
Környezetvédelem	5.	4,05	8.	4,20
Munkanélküliség kezelése	6.	3,91	7.	4,23
Általános iskolai oktatás	7.	3,90	9.	4,17
Útépítés, karbantartás	8.	3,79	11.	4,09
Szociális segélyezés	9.	3,77	6.	4,25
Körzeti orvosi ellátás	10.	3,76	5.	4,27
Időskorúak ellátása	11.	3,68	3.	4,37
Szakrendelői ellátás	22.	2,77	10.	4,12
<i>Megjegyzés: Ötfokozatú skálán mért átlagérték.</i>				

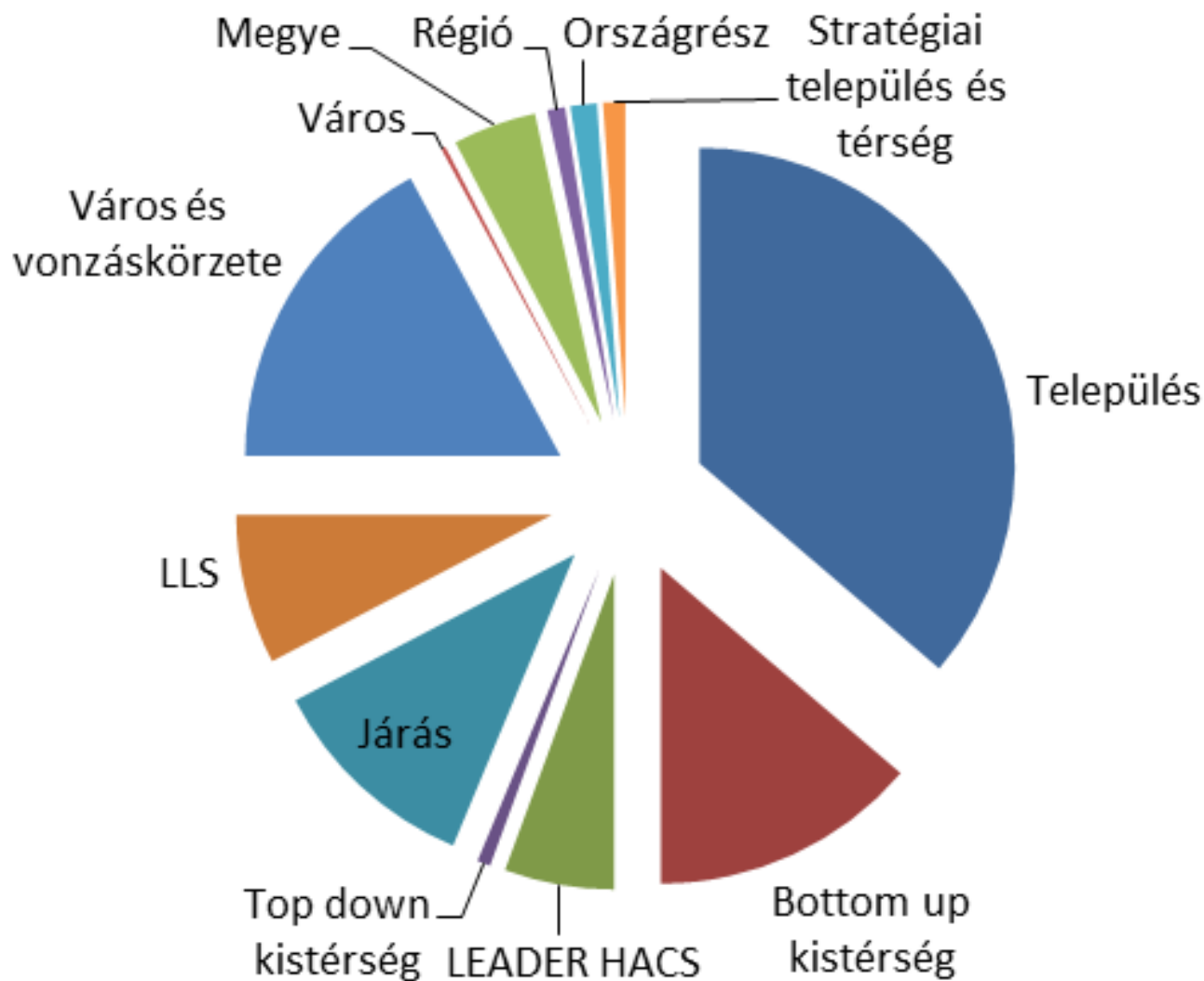
- 2003-ban: 85% szerint az önkormányzatok feladata a HGF, mert
 - Feladatuk a feltételek biztosítása és a helyi viszonyokat is ők ismerik,
 - A munkanélküliséget nekik kell kezelniük,
 - Bevételi érdekeltségük van (helyi adók!),
 - Nincs alkalmasabb szereplő.
- De: nincs elegendő forrásuk és a hatáskörök sem tiszták

30 ÉVES AZ MTA REGIONÁLIS KUTATÁSOK INTÉZETE

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

A helyi gazdaságfejlesztés optimális területi léptéke, 2012

1994

Városok

1. Működő tőke bevonása

2. A szolgáltatási szektor fejlesztése

3. A munkanélküliek foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése

Községek

1. A munkanélküliek foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése

2. Működő tőke bevonása

3. A mezőgazdaság átszervezése

Forrás: Péteri G. 1996. p. 119.

2012

Városok

1. Külső erőforrások bevonása

2. Helyi erőforrások max. kihasználása

3. Munkalehetőségek teremtése

22. A helyi lakosság képzése, átképzése

23. Üzleti szolgáltatások letelepedésének elősegítése

Községek

1. Külső erőforrások bevonása

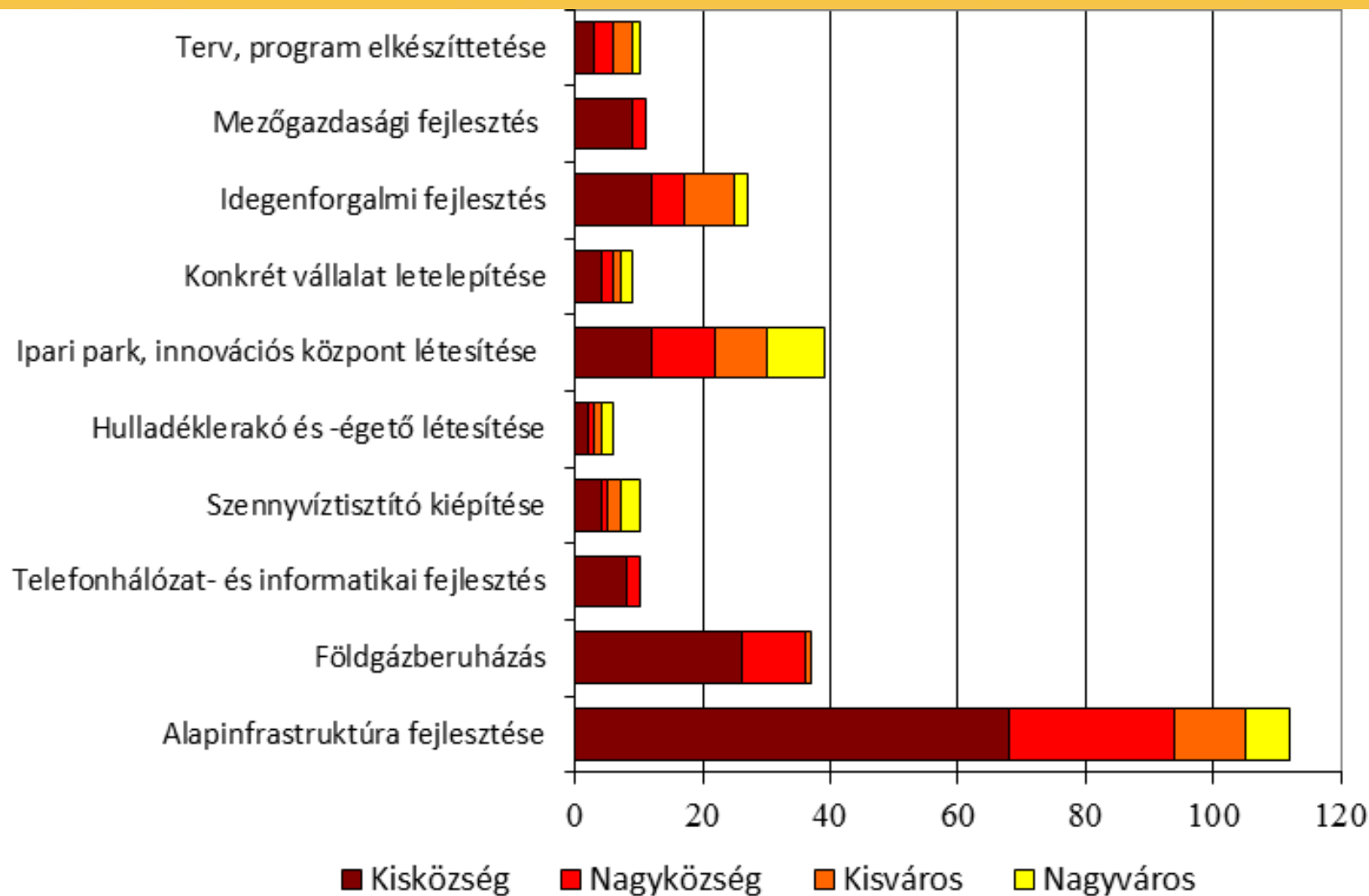
2. Helyi önk. saját források előteremtése

3. Munkalehetőségek teremtése

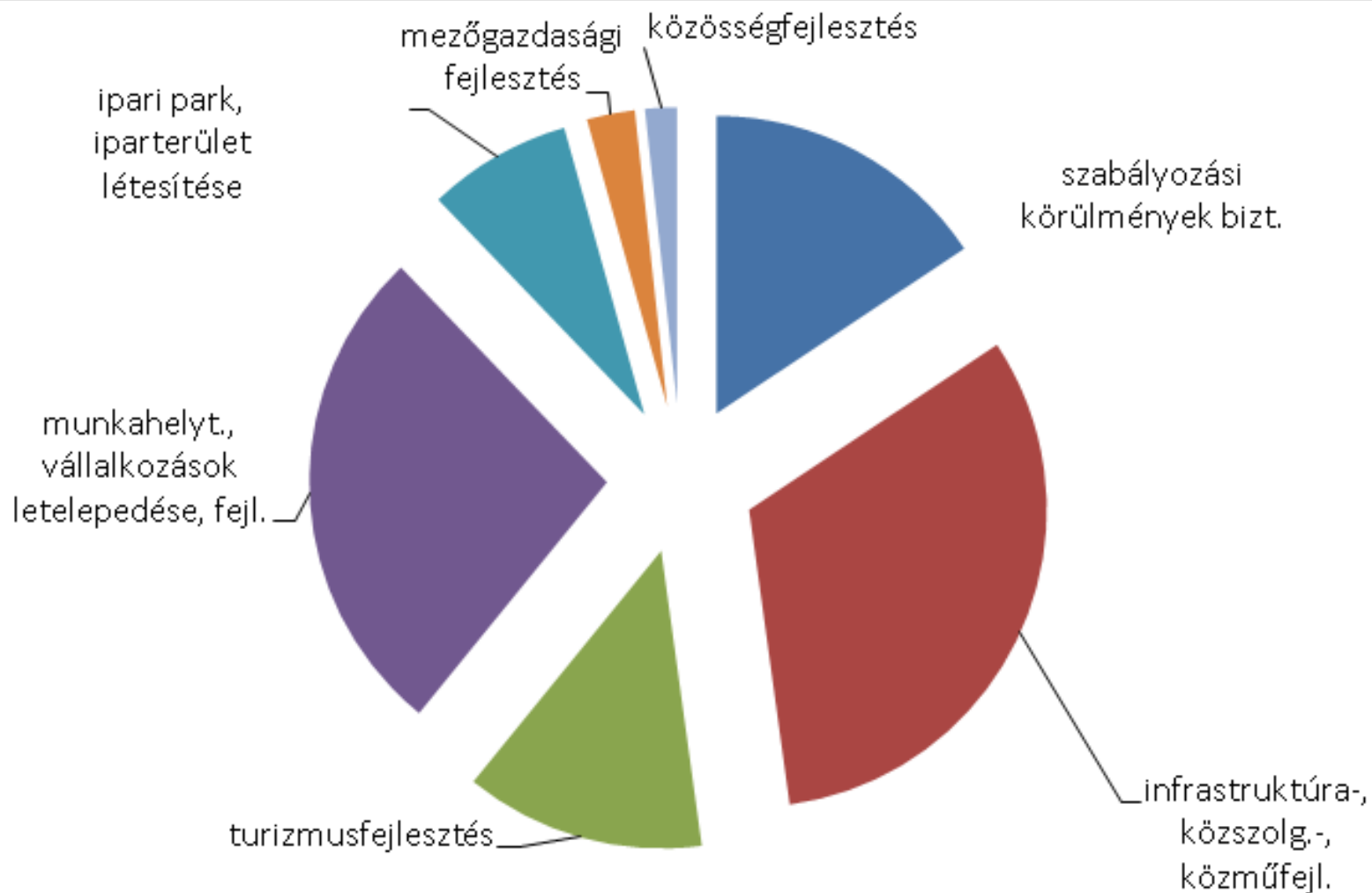
22. Ipari park, iparterület biztosítása

23. Üzleti szolgáltatások letelepedésének elősegítése

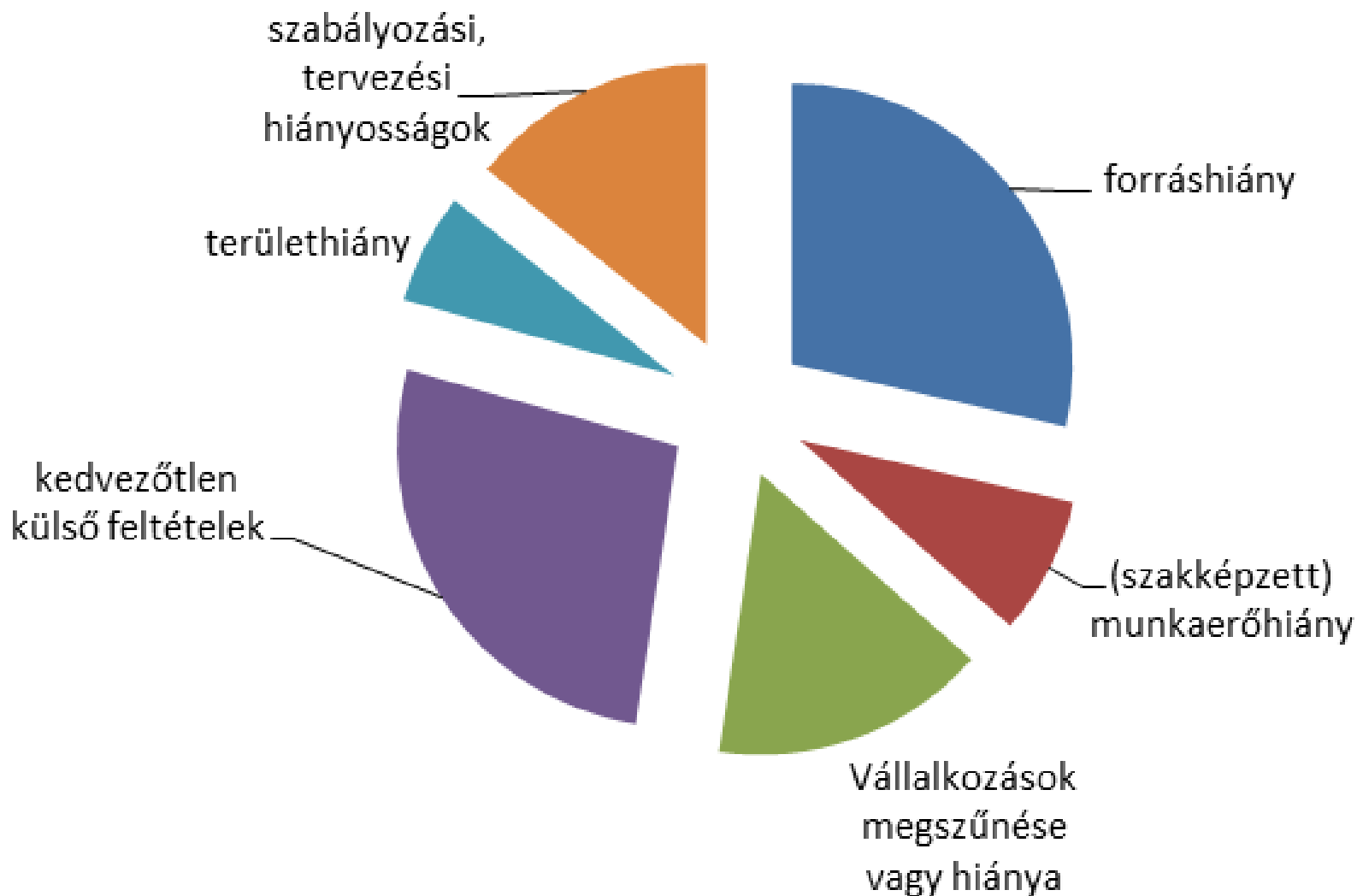
HGF célterületei 1998-2002 között

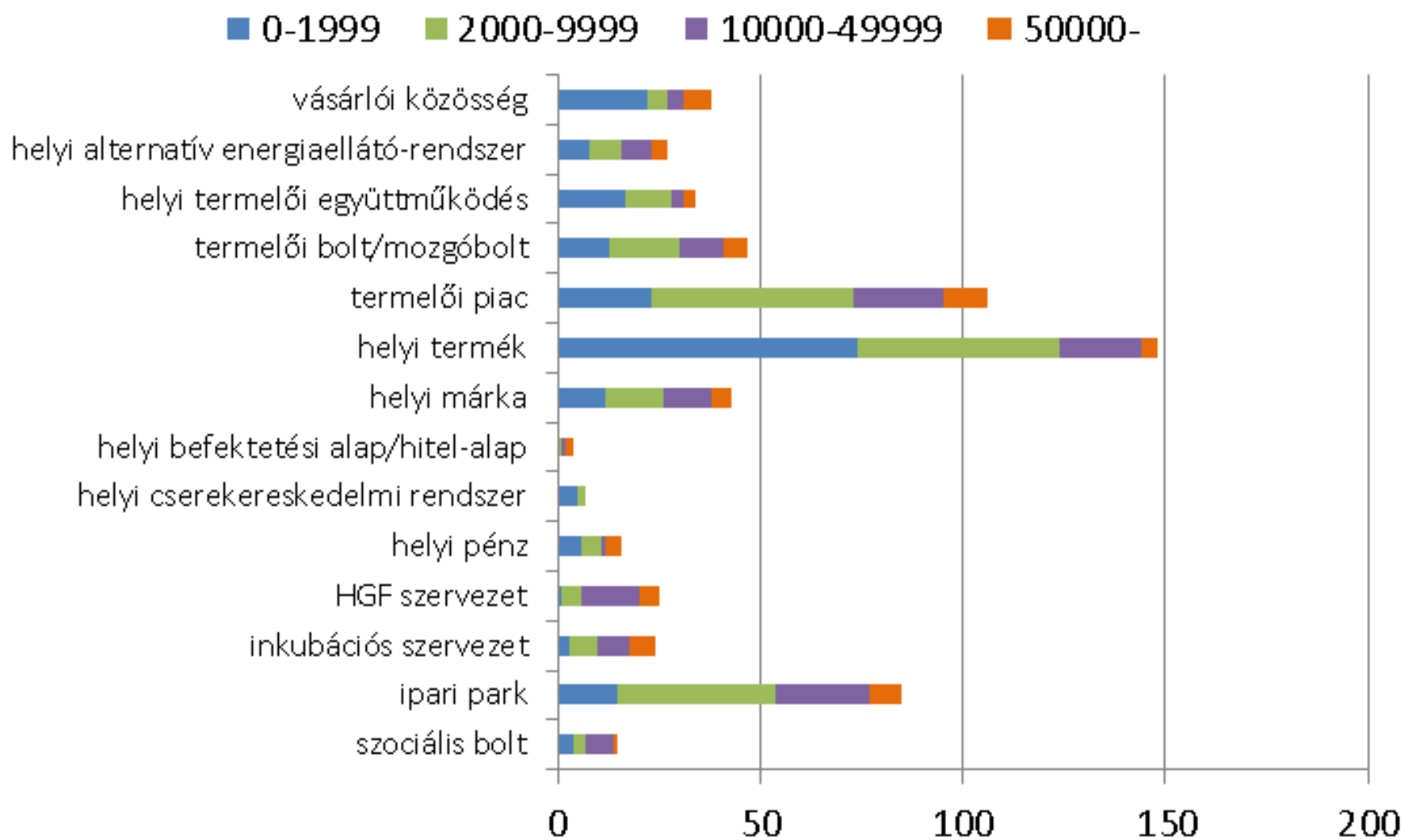

HGF célterületei 2000-2012 között

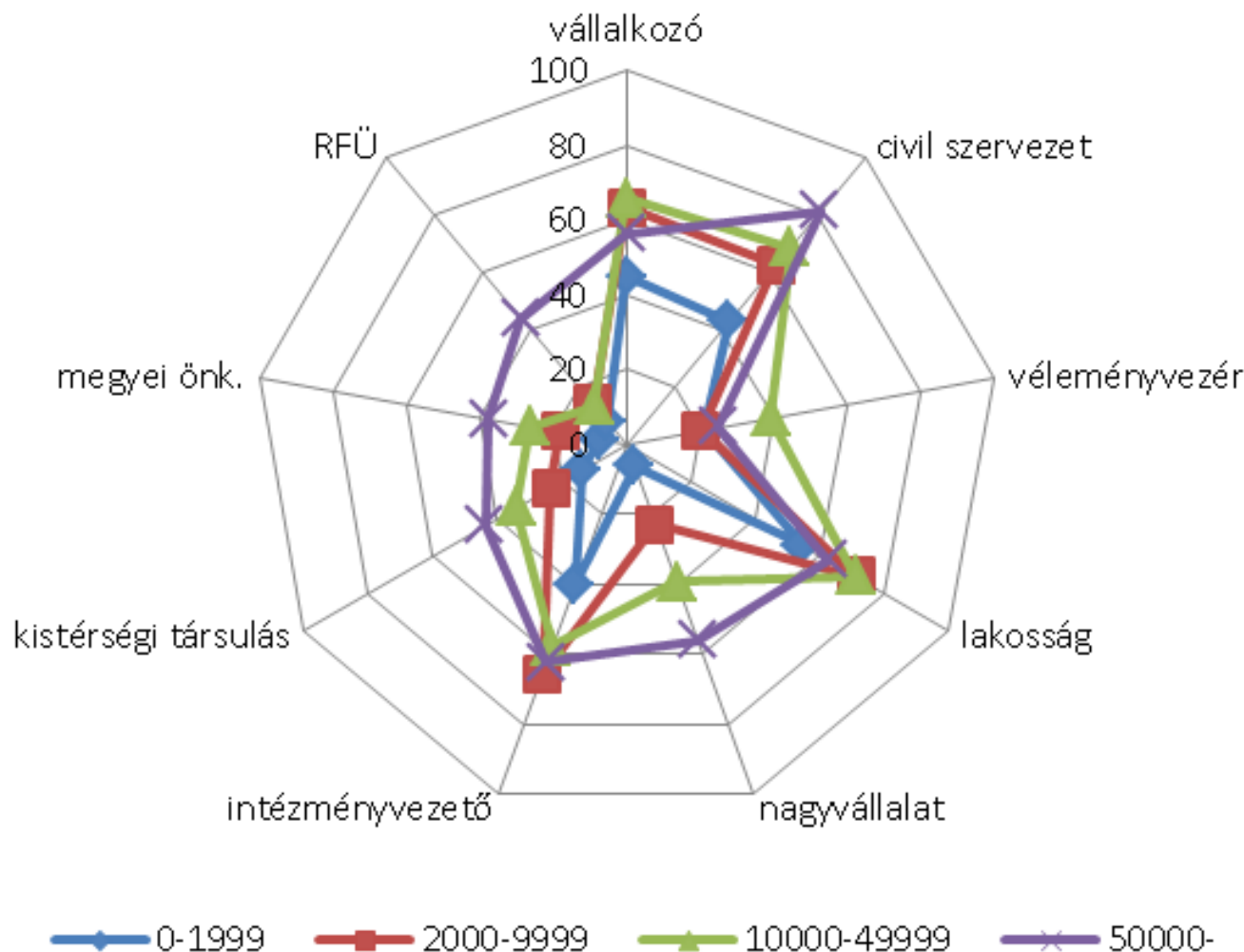

A helyi gazdaságfejlesztési kudarcok okai, 2012

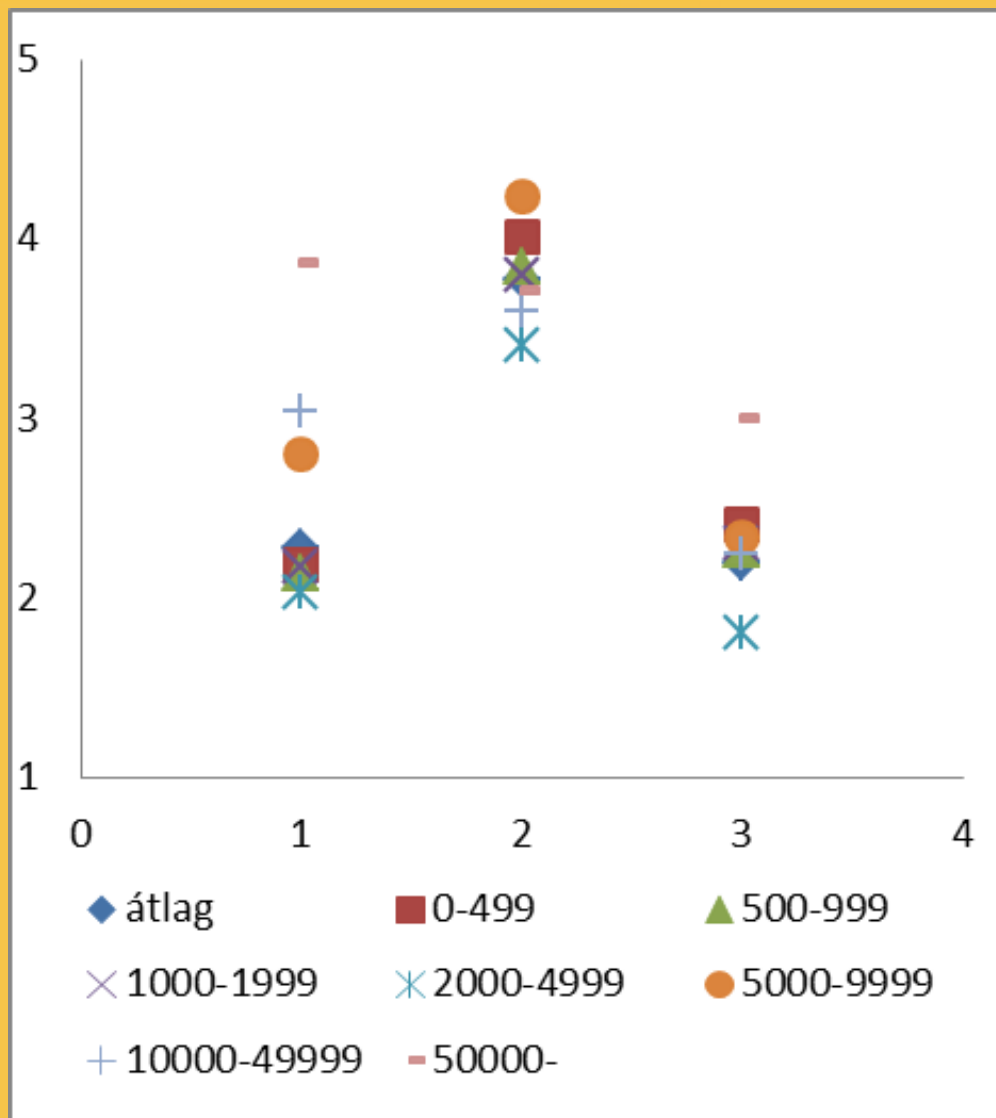

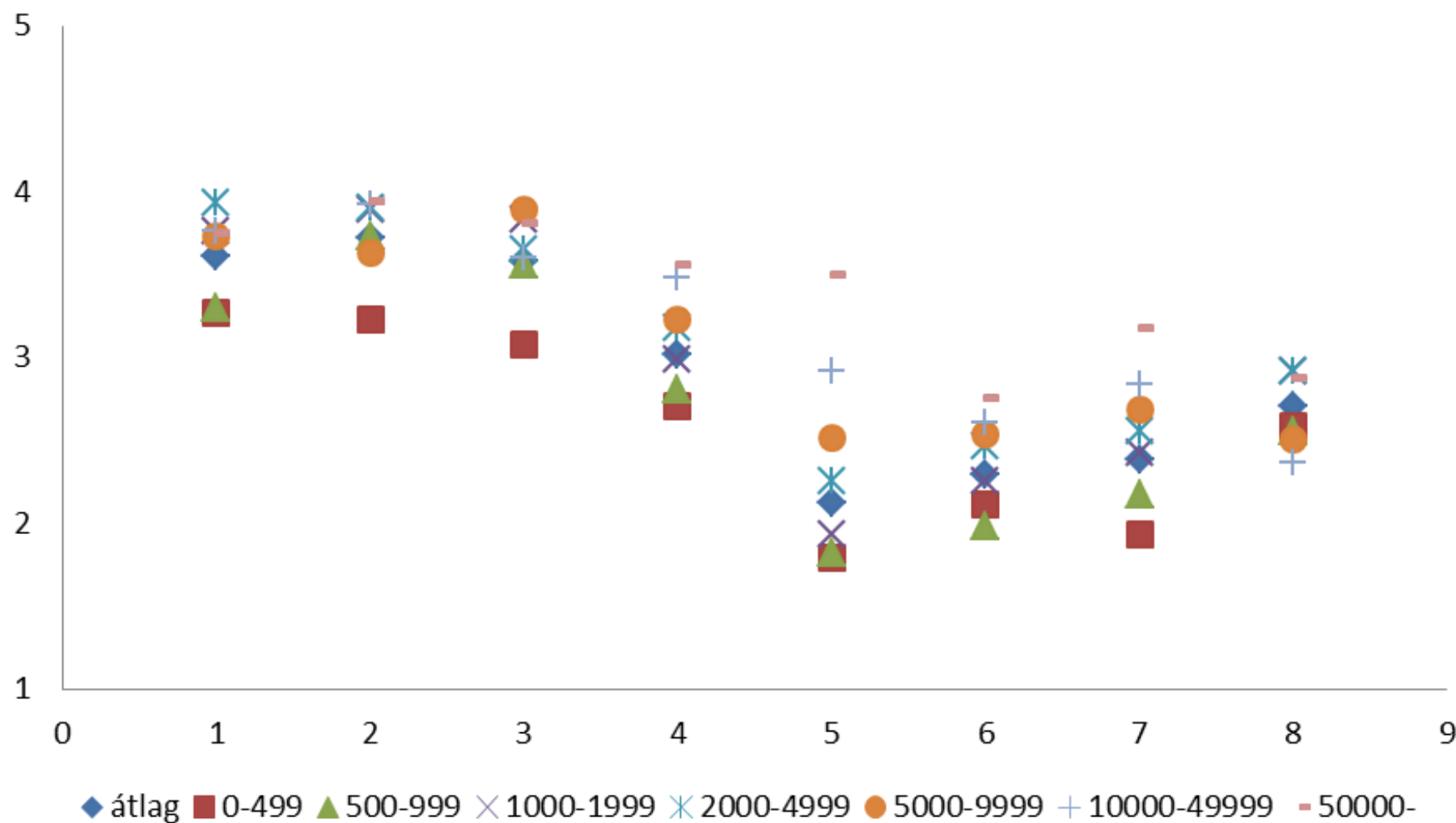
A helyi tervezésbe bevont potenciális partnerek köre, kategóriaátlag, 2012

A helyi fejlesztések negatív következményei, 2012

- 1 – Eladósodottság;
- 2 – Kitettség (külső források nélkül nincs helyi fejlesztés);
- 3 – Vagyonfelélés;

1 – Javuló életminőség; 2 – Jó minőségű közszolgáltatások; 3 – Jó infrastruktúra-ellátottság; 4 – Vállalkozóbarát környezet; 5 – Sikeres tőkevonzás; 6 – Javuló foglalkoztatási helyzet; 7 – Fejlődő helyi gazdaság; 8 – Stabil önkormányzati gazdálkodás.

- Önkormányzatok
- HGF kutatások

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELTŐ FIGYELMET!

A kutatás az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Program és a 104985 sz. OTKA-kutatás támogatásával készült.